

De kroniekschrijver heeft, als altijd, goed gezien. De Leeuwarder Synode is tot een vergadering van betekenis geworden, en al is in vele van haar belangrijke beslissingen nog slechts gezwaaid, dit zaaistel bergt in zich de belofte van een goeden oogst, die onder de gunste des Heeren tot rijken zegen voor onze Kerken wezen kan. Spreek ik niet te stout?

Ik geloof het niet, want als ik de genomen besluiten nog eens met aandacht naga, en vooral denk aan de wijze, waarop de Synode tot haar decisies kwam, versterkt zich in mij de overtuiging, die tijdens de zittingen bij meerderen post vatte, dat hier arbeid voor de toekomst en werk van blijvende, rijke waarde verricht is.

Wat de wijze van beslissing hiernee heeft te maken? Wel, er zijn naar alle waarschijnlijkheid in ons kerkelijk leven weinige Synodes aan te wijzen, waarop zulke belangrijke zaken ter tafel kwamen, en ... zulk een hartelijke eenstemmigheid heerschte. Van gedeeldheid was niets te merken. Over de voorstellen betreffende den uitbouw der confessie en de herziening der Liturgie is niet eens hoofdelijk gestemd. Van de onverwikkeldheid ruzie tusschen de eerste twee letters van het Alphabet geen spoor. Geen tegenstelling tusschen conservatief of vooruitstrevend, en al waren de meeningen over de bekende N.C.S.V.-clausule niet eenstemmig, behalve deze schermutseling is er in de hoofdpunten geen strijd gevoerd en geen nederlaag geleden.

Wat hieruit te concluderen valt? Niet dat alle acht-en-veertig Synodale leden, mitsgaders hun twaalf hooggeleerde praediviseurs, in één hoek, en wel, zooals hier en daar gemompeld wordt, in den meer conservatieven hoek zaten, want daartegen getuigen de op voortgaande reformatie doellende decisies, doch dat allen, ouderen en jongeren, ouderlingen en domine's, professoren en gewone leken, oud-Kampenaren en V.U.-discipelen, er diep van door-drongen waren, dat onze Kerken vooruit moesten, en ... onze Kerken zeive vooruit willen.

Laat ik slechts op iets wijzen. Op de Synode van Den Haag kon een voorstel, dat nog wel mede ondertekend was door veteranen als Dr A. Kuypers en Prof. Lindeboom, en op vermeerdering van het kerkelijk aandrang, geen meerderheid vinden, en nu besluit de Synode, zes jaren later, zonder hoofdelijke stemming en met algemeen goedvinden, deputaten te henoemen, die overwegen zullen, of aan den psalm-bundel meerdere berijmde of onberijmde gedeelten der Heilige Schrift toe te voegen zijn. Zoo gaan we vooruit. Zeker, nog niet zoo snel als sommigen willen, en in kalmer tempo dan mééne gezangen-bijzabbler begeert, maar er is toch actie, en belangrijke actie te bespeuren, die liefde tot deugdelijke reformatie verradt.

De kwestie-Netelenbos wierp sombere schaduwen op ons pad. Gaarne hadden wij gewild, dat deze broeder voor onze Kerken behouden was gebleven, maar ... het was niet mogelijk hem te handhaven. Met name week zijn Schriftbesprekingen zoóver van onze Belijdenis en ook van Gods Woord zelf af, dat de rapporterende commissie eenparig met het voorstel kwam om de afzetting te approberen.

En ... niemand verklaarde zich tegen. Zelfs niet in een stemming, die gehouden werd onder den indruk van Netelenbos' laatste, en wat vorm en toon betreft, onberispelijk woord. Ook al was het pijnlijk, dit te moeten doen. Al sneed het door de ziel. Het kon niet anders, evenmin als den Zeeuwschen Kerken de ietwat bittere pil kon gespaard blijven, dat haar eerste schondingsbesluit radicaal vernietigd werd.

Over dit alles later meer. Ik bepaal me thans tot algemeene beschouwingen, die niet volledig zouden zijn, wanneer ik zweeg over de uitmuntende leiding van den praeses Dr. v. d. Munik. Aan zijn vaste hand en toenemende gestrengheid, die, gelijk Dr. De Moor terecht opmerkte, ons tot heil was, is het mede te danken, dat in drie weken tijds act belangrijke agendum kon afgewerkt worden, en vooral op den droeven-Netelenbosdag was zijn praesidium bewonderenswaardig. Ernstig, tactvol, waardig, en zijn leiding en woord legde beslag op de geheele vergadering.

Ik dacht toen aan de Dordtsche Synode. Aan Bogerman, die zich even vergat. Hier in Leeuwarden geen „exile“, wat ook niet op z'n plaats zou geweest zijn, maar een warm, broederlijk woord, dat uit ons aller hart was gegrepen, en de harmonie tusschen belijndheid en hartelijkheid kostelijk bewaarde.

Wat zijn we rijk aan professoren! Een eerbiedwaardige rij van niet minder dan twaalf hooggeleerden had zich bereid verklaard de Synode van praesidies te dienen, en we hebben ze allen in ons midden gehad. De grijze veteran Lindeboom miste nooit. Wie ook schitterde door afwezigheid, hij was present. En met jeugdige vuur voerde hij het pleit voor de invoering van gezangen, en toornde in heilige verontwaardiging tegen alle verflauwing der grenzen. Prof. Geesink deed ons slechts enkele dagen van zijn vriendelijk bijzijn genieten. Hij was toegevoegd aan de Commissie voor de Zendingzaken, maar ik vermoed dat prof. Honig verreweg de meeste praedivisies gegeven heeft.

De tweede week onthraak er een. Prof. Bavinck was niet teruggekeerd. Reeds de eerste week merkten wij in onze Commissievergadering, dat onze hooggeachtte oud-leermeester vermoed was, hoewel hij met groote interesse alle besprekingen volgde. Maar ... 's Zondags daarop greep ernstige krankte hem aan. Zelfs is voor dit kostbaar leven gevreesd. Doch de Heere wilde hem nog sparen, al moesten wij op de Synode zonder hem onzen arbeid voortzetten. Voorwaar 'n donkere schaduw! Om meer dan een reden. God beware dezen „grooten in Israël“. Wij hebben hem nog zoo nodig. Gelukkig vonden we prof. Kuypers bereid in onze Commissie zijn plaats in te nemen, en deze, die reeds belangrijke referaten voor de Synode geleverd had, heeft

ons in den moeilijken arbeid niet geringe diensten be-wezen.

En niet alleen hij. Met allen mochten wij hartelijk samenwerken, en op deze Synode kwam het weer, zooals prof. Van Gelderen terecht uitsprak, duidelijk uit, dat Kerk en Theologie elkander niet kunnen missen, maar met elkaar in 't nauwste verband staan.

Nog 'n enkel woord over de niet-hooggeleerde adviseurs. Aan de tafel, die voor hen gereserveerd was, bleef geen stoel ledig, want er waren er zeven voor de Zending, waaronder vier missionnaire Dienaren des Woords en een missionnaire arts; twee voor art. 13, dat eens door Dr. Hoekstra van Arnhem met den naam „Bethesda“ gedoopt is; een voor de militaire zaken en een voor de geestelijke belangen der gereformeerden in de Rijn-provincie, welke laatste in zijn kwaliteit als generale deputaat voor 't laatste z'n functie verrichtte.

Slechts drie buitenlandsche afgevaardigden waren aanwezig. Een uit Schotland, een uit Z.-Afrika en een uit Oost-Friesland, Dr. Beets, dien we als afgevaardigde van de Amerikaansche Kerken verwacht hadden, bleef afwezig, en de drie eersten verdwenen successievelijk, na eerst gegroet te hebben en begroet te zijn.

Bij dezen „algemeenen rondblik“ wil ik het nu laten. Op de belangrijke beslissingen hoop ik een volgende maal nader in te gaan, al zal ook die „Synodeschouw“ een „vogelvlucht“ beschouwing blijven.

K. D.

— Het Getuigenis.

Zondag j.l. zal wel van de meeste kansen het Getuigenis, dat de Synode deed uitgaan, zijn voorgelezen.

Het is een stuk van bijzondere kwaliteiten. Voorzichtig gesteld, verviel het toch niet in het aanzende, het beschroomde, maar sprak met hamerende beslistheid.

Harde ernst gaat hier gepaard aan biddende teederheid.

In dit opzicht kan men het gerust een model heeten. Dan — om voor te lezen viel het niet mee. Niet alleen zijn vele zinnen wat overladen, maar het geheel was te lang. Het vorderde bij gematigden leestrant twintig minuten. Op den duur begon het het gehoor merkbaar te vermoeien. Zoo ging veel van den indruk te loor.

Ook werkte niet mee, dat in dit stuk de kerkeraiden en niet de gemeenten werden toegesproken. Hier kan opzet achter schillen om kerkrechtelijk in het goede spoor te blijven. Toch wil het ons voorkomen, dat er wel een vorm te vinden was, waarbij de zelfstandigheid der plaatselijke kerken in het minst niet in het gedrang kwam en toch rechtsreeks het woord tot de gemeente werd gericht. Wil men de aandacht spannen, dan mag het tua res agitur, het raakt uw belang, niet worden vergeten.

Is voor het overige dit Getuigenis uitmuntend in zijn soort, wel mag gevraagd of de soort sterke aanbeveling verdient.

De kwestie, dat onze vaderen zoo iets niet hebben gekend en dat hiernee betrekkelijk een nieuwigheid wordt ingevoerd, kan ter zijde gelaten.

Nieuwe toestanden dwingen vaak nieuwe wegen in te slaan.

Maar zou men werkelijk meenen, dat men met zulk een Getuigenis veel bereikt?

De opwekking, welke ervan uitgaat, is slechts ten deele noodig. Immers, men kan zich moeilijk een prediking voorstellen, waarin niet reeds herhaaldelijk tegen de hier genoemde dwalingen en zonden is gewaarschuwd.

Maar vooral kan als bezwaar worden ingebracht, dat zulk een Getuigenis uiteraard een vluchtig karakter draagt. Het wordt voorgelezen, in de kerkelijke bladen afgedrukt, in het archief opgeborgen om na enkele jaren geheel in vergetelheid te zijn geraakt.

Het ware o.i. gewenscht geweest, indien de Synode maar een meer blijvende vorm had gezocht, waarin in 't kort de voornaamste dwalingen werden genoemd en ook wederlegd.

Hoe dankbaar wij voor dit Getuigenis zijn, bevredigd zijn we niet.

HEPP.

— Predikantenvergadering.

De belangstelling in onze Predikantenvergaderingen neemt al meer en meer toe.

Wie de opkomst van nu vergelijkt met die van tien jaar terug, zal verblijdende vooruitgang constateeren. Temeer verheugt dit, waar deze vergaderingen zich uitsluitend op geestelijk terrein bewegen en een materiele kwestie als traktementsverbetering van het agendum worden.

Het bestuur der Vereeniging beijvert zich loffelijk om steeds het meest actueele aan de orde te stellen.

En daarom is voorzeker niet voor het minst het groeiend interesse te danken.

Toch rijst de vraag: werkt het den laatsten tijd niet wat al te sterk in praktische richting?

Slaat het niet den weg van het practicisme in?

Dit jaar waren de Zending, de Kerk en de Sociale Kwestie en het kerkelijk gescheiden leven der Gereformeerden de drie gerechten, die in vier referaten werden opgedischt.

Op zichzelf uitgelezen onderwerpen.

Aan elk ervan werd klaarblijkelijk ernstige studie besteed.

Maar wij misten noode een studie-onderwerp in den meer eigenlijken zin.

Gaarne zouden wij zien, dat elk jaar minstens één onderwerp, afwisselend van exegetisch, dogmatisch en kerkhistorisch karakter, streng wetenschappelijk be-werkt, op het agendum werd gebracht.

Ook een referaat over een filosofische en psycho-logische kwestie zou allerminst misplaatst zijn.

Het meerendeel onzer predikanten wordt zoo in beslag genomen door de praktijk, dat er voor wetenschappelijke studie slechts karige tijd overblijft.

Hierin kan de Predikanten-vergadering hun welkome hulp verleenen.

Inzonderheid, zoo bedoelde referaten oriëntering beoogen.

HEPP.

— De opleiding en de sociale kwestie.

Terecht werd opgemerkt, dat er bij de opleiding onzer predikanten rekening mee gehouden moest worden, dat zij straks eenmaal midden in de sociale problemen staan.

Ieder predikant, die geroepen werd op dit gebied eenige leiding te geven, heeft dit manco zijner opleiding gevoeld en het heeft hem inspanning gekost dit aan te vullen.

Het is noodzakelijk, dat hierin ten spoedigste verbetering worde gebracht.

Natuurlijk ligt het niet op den weg der theologie hierin voorziening te treffen.

Hetzij curatoren, hetzij de studenten in de theologie moeten hier het initiatief nemen en een der bekwaamste juristen uitnoodigen speciale colleges hierover te geven.

Worde hiernee niet gedraald.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Het zal niemand bevreemden, dat in dit blad ook een rubriek gewijd wordt aan de bespreking der staatkundige en maatschappelijke vraagstukken en bewegingen van onzen tijd. Niet alleen is het groote gewicht van deze problemen en woelingen onze belangstelling ten volle waard, maar ook het karakter en doel van dit orgaan eischt, dat wij niet het minst het politieke en sociale terrein binnen onzen gezichtskring trekken.

Wij bedoelen immers reformatie.

Wij zoeken het leven van dezen tijd te bezien in het licht van en, te leiden naar de beginselen van het Woord Gods. Wij trachten met ons belijden in te werken in heel de woelige actie dezer dagen, en hervorming aan te brengen, waar deformatie heerscht, en ... zoo ergens, dan is die reformatie op het tweevoudig levensgebied, dat we hier wenschen te bespreken, wel noodig.

Op dit terrein heerscht verijterende verwarring.

Het sociale leven vooral verkeert in groote onrust.

Het gist en woelt en kookt overal, en niemand weet zoet blijde zekerheid de wegen aan te wijzen, waarin de vrede kan weerkeren en het geschokte evenwicht zich zal herstellen. En ... ook wij geven geen antwoord. O ja, wij kennen en prediken wel de algemeene beginselen, en belijden nu en steeds, dat alleen in de vrees en den dienst Gods het geheim van allen zegen gelegen is, maar ... bij dat algemeene laten wij het meestal. Het ontbreekt ons, en ik denk met name aan de economische vraagstukken, telkens aan scherpe be-lijning en eenheid van overtuiging. Wij tasten keer op keer naar het juiste pad, dat wij moeten inslaan, en ... daarbij komt, dat menig principe, hetwelk we vroeger als heilig beginsel beleden en gepropageerd hebben, nu zonder traan of zucht om der practijk wille door ons wordt prijsgegeven.

Hoe komt dat?

Laat ik terstond mogen opmerken, dat onzen voorttrekkers geen verwijt treft. Als we denken aan den machtigen arbeid van Dr. Kuypers, die ons in tal van geschriften, en het laatste nog in zijn Antirevolutionaire Staatskunde, duidelijk den weg gewezen heeft, moeten wij ons schamen, dat we zoo vaak verlegen zitten en zwijgen, en hij heeft er waarlijk geen schuld aan, dat we thans elkaar vragen aankijken en zuchten: hoe moet het toch? Op politiek en sociaal terrein geldt in bijzonderen zin wat het aanvangswoord in dit blad schrijft. „Wanneer wij denken aan den arbeid van reformatoren als Dr. Kuypers en denkers als Dr. Bavinck, dan zouden we bijkans geneigd zijn te zeggen: Wij behoeven niet anders te doen, dan nog meer het door hen gedachte te populariseeren. Wij beschouwen dit ook werkelijk als een deel van onze taak. Wanneer ons volk de reformatische denkbeelden van Dr. Kuypers dioper vatte, meer algemeen aanvaardde, wat zou ons christelijk leven reeds veelzins anders en verder zijn.“

Laat ik een voorbeeld noemen.

Dr. Kuypers opende in 1891 het eerste Christelijk-Sociaal Congres met zijn aangrijpende, tegen alle sociaal onrecht getuigende rede over „Het sociale vraagstuk en de christelijke religie“, waarin een gansch program opgesloten lag, en ... wat is er sinds '91 gebeurd? Zeker, wij hebben niet stil gezeten. Wij zijn tot een partij van betekenis geworden. Wij tellen in onze publieke wereld mee, maar ... zijn de denkbeelden, toen gepredikt, afgewerkt en aanvaard? Zijn we thans veel verder? Ach, het heeft acht en twintig jaar geduurd eer een tweede sociaal congres mogelijk was, en als we denken aan onderscheidene vragen van politiek en maatschappelijk aard, dan zwijgen we liever. Over de socialisatie-kwestie b.v. heeft de S.D.A.P. reeds een uitvoerig rapport gegeven, maar waar blijven wij? En dit behoort niet.

Wij zijn rijk genoeg. Rijk aan een schat van beginselen, die op ernstige bestudeering en nadere uitwerking recht hebben. Rijk aan het schoonste idealisme, dat bezielen moet, en tot den reformatischen strijd uitdrijft. Rijk ook aan mannen, die van God de gaven hebben ontvangen om ons voor te lichten in de moeilijkheden van onzen veelzins veranderden tijd.

En ... op die voorlichting wachten wij.

We zijn dankbaar voor hetgeen de Heere ons tot dusverre gaf, doch wij moeten voorl, en de talrijke vragen, waarvoor we geplaagd worden, zullen we eerlijk onder oogen zien. En welk een vragen! Ik denk aan de taak der overheid in het economische leven; aan de positie der vrouw in maatschappij en staat; aan de problemen van kapitalisme en bezit; aan het vraagstuk der socialisatie en zoovele meer. Wat 'n arbeid! Wat een breed veld voor christelijk-politieke en sociale studie. Wij behoeven niet te klagen over gebrek aan werk, en ... God roept ons in deze tijden tot zwaoegen in het zweet des aanschijns.

Niet dat we oplossing van alle vragen verwachten.

Zulke pretenties moeten ons vreemd zijn, maar we zullen in het geloof dat de godzaligheid tot alle dingen nut is en onze christelijke belijdenis een kracht is voor heel het leven, ons op de kwesties werpen, ze bezien in het licht der openbaring Gods, en ze toetsen aan Zijn waarheid.

Dat is eisch voor onze dagen.

Wij moeten meer principieel zijn.

Al ons toegeven aan de gedienstigheden der praktijk, en alle compromis en synthese terwille van practisch succes zullen we laten varen, en we betrekken alleen iets, wanneer wij, zonder ons aan „principiën-reiteren“ schuldig te maken, een zuiver-principiëlen strijd voeren. Mits we dan ook niet beginselen in den waren zin des woords te doen hebben, en we steunen kunnen op de onveranderlijke uitgangspunten van denken en zijn, die God ons in Zijn Woord gegeven heeft.

Daarom zoekt ons blad mede te werken.

Of het daarin slagen zal?

God geve ons den rechten weg te vinden, en op het gevaarlijke terrein van het politieke en sociale leven alleen dien rechten weg te gaan.

K. D.

Lezer, sympathiseert ge met de oprichting van dit blad, stel dan niet uit U als abonnee aan te melden.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

„Gereformeerde Evangelisatie“.

De samenstelling, boven dit artikel als titel geplaatst, vormt voor sommigen een tegenstelling. Gereformeerde zijn en evangeliseren zijn voor hen twee dingen, die zich wel op papier, maar noch in de historie, noch in beginsel, met elkaar verzoenen. Evangelisatie is geen vrucht van calvinistischen, maar van methodistischen akker, zoo stelt men het van deze zijde voor.

Gewoonlijk brengt men de Evangelisatie terug tot op Wesley en Whitefield, de mannen van het Engelsch Methodisme of op Wichern, den grondlegger der Innere Mission in Duitschland.

Al was dit nu juist, dan zou het natuurlijk niets bewijzen tegen de mogelijkheid van gereformeerde evangelisatie. Immers de machtige beweging der kerkhervorming is evenmin bij Calvin begonnen, maar bij de Waldenzen, Wycliffe, Huss, Luther e.a. Dat was voor Calvin geen reden om niet te reformeeren. Al zou dus de evangelisatie eenen methodistischen oorsprong hebben, dan zou daar nimmer een reden in liggen om niet, hoogstens om Anders te evangeliseren.

Bij onderzoek blijkt evenwel, dat niet slechts het beginsel, maar ook de methode der evangelisatie van veel anderen oorsprong is dan het Methodisme. Waar door wordt de methodiek der Evangelisatie gekenmerkt? Hierdoor, dat zij zich niet richt tot degenen, die niet reeds opgewekte belangstelling tot het Evangelie komen, maar dat zij met het Evangelie uitgaat tot hen, die nog belangstellend moeten worden gemaakt. Bij normale kerkformatie gaat het initiatief uit van de hoorders, deze gaan over tot instellende en begeeren een prediker, bij de evangelisatie gaat omgekeerd alle initiatief uit van de(n) prediker(s), zij begeeren de hoorders.

Is dat nu ongereformeerd? Zeker niet, als wij onzen arbeid willen inrichten naar het voorbeeld Gods. Het is de groote gedachte in het Calvinisme, dat in de genade God steeds het initiatief neemt. Hij laat zich vinden van degenen, die naar Hem niet zochten. Hij wordt niet getrokken door onze belangstelling, maar Hij trekt ons door de vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog.

Evangelisatie is niet ongereformeerd, als wij onzen arbeid willen inrichten naar het voorbeeld van den Heere Jezus Christus. Hij predikte op den berg en aan het strand. Hij predikt aan hen, van wie Hij weet, dat zij niet hooren zullen, omdat hun hart dik is geworden en hunne ooren zwaar zijn om te hooren. Hij zegt tot de schare: „Komt tot Mij!“, maar vooraf komt Hij eerst tot de schare. Terwijl Johannes de Dooper zijn centrum kiest in de nabijheid van den Jordaan, gaat Jezus het land door goeddoende. Hij houdt zich zelfs bezig met de stoffelijke behoeften zijner hoorders in de wonderen der spijziging. Eerst na hen gevoed te hebben met de spijze, die vergaat, wijst Hij hen op de spijze, die blijft tot in het eeuwige leven.

Evangelisatie is niet ongereformeerd, als wij onzen arbeid willen inrichten naar het voorbeeld der Apostolische kerk. Wij lezen nergens, dat de apostelen en evangelisten en zij, die alleen met den algemeenen naam „broeders“ worden aangeduid, hunne prediking lieten afhangen van de belangstelling der hoorders. Zeker was hun doel gemeenten te stichten, maar daarmede achtten zij hunnen arbeid niet voltooid. Te Efeze, waar een gemeente was, wilde Paulus zich op de schouwplaats tusschen de woedende Diana-aanbidders begeven. Te Jeruzalem, waar de moedergemeente was gevestigd, predikte de geboiede Paulus van de trappen der legersplaats. Trouwens de kerk is op aarde nooit compleet. En wat Prof. Bavinck zegt van Israël, geldt zeker ook van de kerk, zij is niet verkoren ten koste, maar ten bate van de menschheid. De gemeente is maar niet object van bearbeiding, maar, zelve subject, geroepen tot bekendmaking der waarheid Gods aan alle creaturen.

Evangelisatie is niet ongereformeerd, als wij onzen arbeid inrichten naar het voorbeeld van Calvin en zijne medewerkers. Het is opmerkelijk, hoe methoden, die wij als betrekkelijk nieuw beschouwen, bij de reformatie reeds in gebruik waren. Het voornaamste middel, waarvan de hervorming zich bediende, was de Bijbelcolportage. Daarnaast nam de traktaatverspreiding een groote plaats in. De bekende Admiraal de Coligny werd door middel van een traktaat tot kennis der waarheid gebracht. Het is bekend, hoe Luther en Calvin veel van de drukpers gebruik hebben gemaakt. In Genève bediende Olivetan, neef van Calvin en één zijner voorgangers aldaar, zich zelfs van aanplakbiljetten. Wat schijnt er nieuwer dan vergaderingen met debat? Is het Evangelie daar niet te heilig voor? Calvin dacht er anders over. Het zijn juist de hervormers geweest, die op openbare disputen aandrongen, terwijl althans in Genève de Roomschen die ontweken. Het eerste twistgesprek vinden wij, wat Genève betreft, vermeld op Juni 1533. Calvin was er nog niet, wel zijne vrienden Farel en Viret. October

van het volgend jaar vinden wij Calvin in het strijdperk bij eenen openbaren redetwist te Lausanne. In 1537 komen er zogenaamde spirituelen te Genève — om honne dwalingen te bestrijden vraagt Calvin aan de overheid om een publieke debatvergadering. Is straatprediking iets nieuws? De Schotsche martelaar George Wishart, verbrand Maart 1546, zeide bij een prediking in de openlucht: „Christus heeft meer in de woestijn of aan het strand der zee gepredikt dan in den tempel te Jeruzalem“.

Froment, die door Farel naar Genève gezonden werd, begon met kindersamenkomsten en toen er meer hoorders kwamen, predikte hij op het plein Molard in de openlucht. Inzonderheid Willem Farel was een volksprediker, wij lezen in zijn levensgeschiedenis: „bij predikte op de openbare pleinen, hij predikte in de kerkgebouwen, hij verkondigde Christus in de woning der armen en den raad der volken“. O, zegt men, maar het was toen een andere tijd! Ja, dat verzeker ik u! Glaubbins predikte op straat te Grandson, gedurig in de rede gevallen door monniken, die hem foeschreewden: „Ketter! Jodenkind! Afvallige!“ Te Genève joeg de stadswacht de samenkomsten op het plein Molard uiteen. Te Orbe wilde Farel prediken op de Groote Markt. Er bevond zich niemand, maar hij begon toch met luide stem te prediken in de hoop, dat hij wel hoorders zou lokken. Toen hij zijne hoop niet vervuld zag, ging hij naar de kerk en beklom den kansel. Deze kerk was bezet met kinderen, die plat op de zaken lagen. Omdat Farel drie — zegge drie! — personen zag, die hem ernstig toeschreven, begon hij te prediken. Terstond begonnen de kinderen, die daar opzettelijk voor gekomen waren, uit alle macht te gieren. Gaf Farel om al die ervaringen zijne methode op? Zeide hij wat men tegenwoordig zoo spoedig zegt: „het zijn paarden voor de wijnen?“ Neen, hier mishandeld, daar vergiftigd bijna, zette hij den arbeid voort. Van Genève lezen wij: „Genève braakte den eenen evangelist na den anderen uit“. Toch gaf Farel Genève niet op. Als hij later er zelf gevestigd is, beweegt hij Calvin er te blijven. Deze verontschuldigde zich met het oog op zijne studiën en zijne zwakke gezondheid, maar Farel sprak de bekende woorden: „God vervloekte uw rust, God vervloekte uwe studiën, als gij in zulk een grooten nood u onttrekt en weigert hulp te verleen“.

Voor Calvin te Genève kwam, heeft hij gearbeid in Frankrijk en Italië. Van zijnen arbeid te Noyon lezen wij: „hij legde de hand op degenen, die elders heenliepen, om hen staande te houden“. Hij vormde een aantal evangelisten en zond die uit naar Frankrijk. Een van hen, Philip Veron, kreeg den bijnaam „de verzamelaar“, want zeide hij: „ik wil de verdoolde schapen des Heeren vergaderen“.

Hoe dacht Calvin over de prediking des Evangelies? Kostelijk komt dit uit in één zijner predikatiën:

„God wil, dat wij allen zalig worden, wanneer Hij beveelt, dat Zijn Woord zal gepredikt worden. Daarom moeten wij zooveel in ons is de zaligheid dergenen behartigen, die nog vreemd zijn aan het geloof en hen tot de goedheid Gods trachten te leiden“.

Waarom moeten wij ons zooveel moeite geven voor hen, die vreemd zijn aan het geloof? De uitverkorenen zullen toch wel toegebracht worden, zeggen sommigen, en geven dit uit als echt-gereformeerd. Daarom zegt Calvin verder:

„Omdat Christus niet de Zaligmaker is van drie of vier, maar Zich aan allen aanbiedt. Jezus Christus is niet gekomen om Middelbaar te zijn tusschen twee of drie menschen, maar tusschen God en de menschen, niet om een luttel aantal menschen met God te verzoenen, maar om Zijn genade over heel de wereld uit te breiden. Moeten wij niet, omdat Jezus ons allen tot Zich noodigt, omdat Hij bereid is ons vrijen toegang tot Zijn Vader te verleen, de handen uitbreiden tot degenen, die niet weten, wat deze verlening is, ten einde hen te doen toegaan. God heeft in Jezus Christus de armen uitgebreid om hen, die er van gescheiden zijn, tot Zich te ontvangen“.

Maar als wij de gelegenheid om het Evangelie te hooren, openstellen, is dat niet genoeg gedaan? Calvin zegt:

„Het moet niet aan ons liggen, dat zij niet tot de kudden terugkeeren“.

En dan richt Calvin tot hen, die in de prediking des Evangelies aan allen vertragen, de volgende geweldige beschuldiging:

„Zij, die verzuimen hunnen naaste op den weg der zaligheid te leiden, verminderen de macht van Gods heerschappij zooveel in hen is en willen er perken aan stellen, opdat Hij niet over de geheele wereld heersche“.

Zij verduisteren de verdienste van den dood en het lijden van Jezus Christus en verminderen de waardigheid, die Hem door God Zijn Vader is gegeven, te weten: dat nu om Zijnentwil de deur des hemels is geopend“.

Geloof Calvin dan niet, dat God een gemeente ten leven heeft uitverkoren? Zeker, maar evenmin als Paulus maakt hij er een verkeerd gebruik van. Calvin waarschuwt: „Degenen, die zich in Gods eeuwigen Raad indringen, storten zich in eenen doodelijken afgrond. De onwetendheid dienaangaande is verstandig, de zucht om ze te weten is een soort van razernij“.

Ziende op deze dingen denk ik aan de uitspraak, die ik oulangs van den kansel hoorde:

„Vele Gereformeerden moeten nog gereformeerd worden“.

N. B.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT.

No. I.

Dr. J. C. SIKKEL.

Utrecht, 7 Sept. 1920.

Amice,

Een oudere tijdgenoot is gestorven, wiens leven voor de jongere tijdgenooten van groote betekenis was. Laat daarom mijn eerste brief in dit blad hem voor uw aandacht doen herleven.

Veel is er aan Sikkels graf gesproken en in de pers tot zijn nagedachtenis geschreven. Uit dat vele herinner ik u echter alleen aan vier uitspraken, die treffend overeenstemmen en Sikkels zoo juist karakteriseeren.

Aan de groeve getuigde Dr. Fernhout van Sikkels prediking: „dan gingen de deuren open van het Woord Gods en het werk van Christus“. En Dr. Dijk sprak: „Zijn prediking was voor ons een openbaring“.

Professor Fabius schreef: „Hij boorde door de duisternis heen; de wolken moesten op zijde; alle nevelen werden weggevaagd, om het licht, het eeuwige licht te zien, dat hij dan uit het Woord deed stralen“. En Dr. Kuipers noemde hem: „een denker, wiens flitsen plotseling voor u even 't diepe donker der geestelijke gedachten verlichten, zóó, dat ge 't nooit weer zoudt vergeten“.

Ja, zóó was Sikkels.

Onwillekeurig denk ik hier aan de bekende Indische voorstelling, door Schopenhauer overgenomen, van de Maja, de sluier, waarachter het wezen der dingen zich verbijgt. Die sluier, zegt Bergson, is dicht en ondoorbreekbaar voor de groote massa der menschen; maar licht, bijna doorschijnend voor den kunstenaar en den dichter. „Wij leven in een tusschenruimte tusschen de dingen en ons — aan den buitenkant van de dingen, aan den buitenkant ook van ons zelf. Wij zien niet de dingen zelf; in de meeste gevallen bepalen wij er ons toe, de etiketten te lezen, die er op geplakt zijn. Maar de kunst heeft ten doel om alles, wat de werkelijkheid voor ons verbijgt, uit den weg te ruimen, ten einde ons van aangezicht tot aangezicht te stellen tegenover de werkelijkheid zelf. Uit een misverstand op dit punt is de strijd ontstaan tusschen het realisme en het idealisme in de kunst. De kunst is stellig slechts een meer directe visie van de werkelijkheid. Maar deze zuiverheid van gewaarwording onderstelt een zekere onstoffelijkheid van leven, — die niets anders is dan hetgeen men altijd idealisme heeft genoemd. Zoodat men zou kunnen zeggen, dat het realisme is in het kunstwerk, wanneer het idealisme is in de ziel, en dat men slechts door idealiteit weer in aanraking kan komen met de realiteit“ (Bergson, Het Lachen, blz. 159).

Welnu, Sikkels was realist door zijn idealisme en idealist door zijn realisme.

Hij leefde bij de realiteit van het ideale.

De werkelijkheid der onzienlijke dingen, de realiteit van het geloof, heb ik nooit zoo doorvoeld als onder zijn evangelieverkondiging, schreef Dr. Kuipers, en ik zeg het hem van harte na.

Sikkels kenmerkte zich door een geniale helderziendheid, waardoor hij bij intuïtie onmiddellijk zag wat een ander langs den weg der redeneering slechts met moeite vindt. Niet van stap tot stap, maar met één sprong was hij midden in zijn onderwerp.

Nu is dat op kunstgebied geen ongewoon verschijnsel. Maar het eigenaardige bij Sikkels was, dat hij als predikant die gave der intuïtie aanwendde tot opening van Gods Woord.

En dat Woord paste hij dan toe op het leven, op het volle leven, dat hij met zijn directe visie van de werkelijkheid zoo lief had. Hij kende, verstond en verklaarde dat leven bij het licht der Schrift, door Christus als het Licht der wereld.

Zijn prediking was zelve leven, één en al leven. Naar het oordeel van sommigen is een gereformeerde dominee en een gereformeerde predikant een ipso dor, droog en doodsch. Maar bij dezen gereformeerden predikant en in zijn prediking was alles warmte, gloed en vuur. Van koud intellectualisme en doode leerstelligheid had hij een hartgrondigen afkeer.

Maar tegelijk heeft hij met een vlammenend ijver als van Johannes, den apostel der liefde, gestreden tegen valsche leer. Met name de ethische richting heeft hij krachtig weerstaan in haar schenden van de Heilige Schrift als het Woord Gods. Hoe heeft hij het „verkeerd Bijbelgebruik“ van Professor Van Dijk als verwerping van Gods Woord gebrandmerkt. Hoe heeft hij de verzoeningsleer van Dr. Gerretsen als een verdragen van de waarheid Gods bestempeld! Hoe heeft hij den wasem der vroomheid in de ethische prediking als schijn aangewezen, en verklaard, dat de ethische richting ook zedelijk laag staat, omdat zij den gruwel van haar ongelof door bedrog bedekt.

Geen wonder dat hij, in zijn reformatorischen drang, bij het voorstel tot uitbouw onzer belijdenis, vooral ook tegenover de ethische richting positie wilde zien gekozen; want hij eerde de Kerk als de belijvende Gemeente van Christus, die pilaar en vastigheid der waarheid is.

Maar ook was ze hem de stad op den berg en het licht op den kandelaar, om aan overheid en volk, staat en maatschappij, huisgezin en school hun plaats en hun roeping van Godsweg te leeren onderscheiden. Luide riep hij daarom voor het Koningschap van Christus in het wereldgeding, en onvermoeid wierp hij zijn zoeklicht over dat onbegrepen wereldgebouwen. Terecht schreef de Kroniek van het Gereformeerd Jongelingsblad: „Wie denkt niet aan de oorlogsjaren, die achter ons liggen, toen elk principieel antirevolutionair geluid op volkenrechtelijk gebied schier verstorven scheen, en 't leek alsof het Woord Gods geen woord was voor onzen tijd, — en wie gedenkt niet met weemoedigen dank aan hetgeen Dr. Sikkels iedere week aan leiding en vertroosting in zijn blad „Hollandia“ deed uitgaan?“

Inderdaad, Sikkels is de man geweest die ons, ook in de bange oorlogscrisis, het Woord Gods heeft doen hooren, en ons, aan de hand van dat Woord, over den

drempel
overgeb
Hij, o
man van
ja was
literatu
nog nie
de kolon
de scho
en voor
tuur. Es
en de v
ideeën,
luid vo
Natuur
dachte
meerde
minst
Hij wem
En di
Dat b
ander e
heeft n
Toen
van Sik
oversche
niet eer
schieder
dat nog
De va
uitgestr
in den
Moge
hierna
Met
Belang
gelieven
Het
van het
kende o
alle v
heerlijke
het boe
ten hem
Heiligen
Mijn g
Judea
Zijn ap
het uit
Hij dan
woordig
de zing
hooren
zendt Z
volkeren
het bizz
te predi
draagt,
voor de
blijft.
Lang
heid van
ten, we
des Hee
politism
weten,
geen hit
hetzelfde
die den
tie met
immer
geweest
en mee
geweest
passie b
het erd
Deze
tot ons
alwaar
gloriens
ik meer
grootte
dat de t
Kerk re
het dest
onze ke
onder v
daan va
en leefde
het voor
Reeds v
gadering
toch re
toespraak
eenmaal
adviseurs
Steeds
door de
en nood
getrouwe
tenlands
dat ook
sullen z
onze con
medeleve
was. Da
haar to
ons loev
Op de G